

onderwijsvernieuwing

VFS- onderwijsvernieuwing Nieuwsbrief nr. 4 [maart 2009]

Aandacht voor het VMBO

Inleiding

Deze nieuwsbrief behandelt een aantal feiten en rapporten betreffende het Voorbereidend middelbaar beroepsonderwijs (VMBO).

Eerst geven we wat cijfers om de gedachten te bepalen.

Daarna signaleren we enkele rapporten die recent zijn verschenen

- van het Sociaal cultureel planbureau over voortijdig schoolverlaten
- van het Centraal planbureau over de mavo leerlingen en vroege selectie
- en een initiatief om basisschoolkinderen effectiever door te laten stromen in het voortgezet onderwijs. Het gaat hier om een Schotse onderwijspraktijk.

Tenslotte kondigen we een komende activiteit aan die als thema heeft Het moment van keuze.

I. Enkele gegevens over het VMBO

Deelname aan het VMBO en

doorstroom. In het jaar 2007/'08 waren er 941470 leerlingen in het voortgezet onderwijs¹.

In het jaar 2007/'08 waren leerlingen in het voortgezet onderwijs als volgt verdeeld over vmbo, havo en vwo:

Leerjaar 1-2 onderbouw: 383540
Leerjaar 3-4 van het vmbo: 217430
Leerjaar 3-5 van het havo: 151910
Leerjaar 3-6 van het vwo : 161330.

Het totaal aantal beschikbare leerlingen na de onderbouw verdeelt zich dus enerzijds over het vmbo enerzijds en vho (=voorbereidend hoger onderwijs) anderzijds en wel in de verhouding 39% - 56%.

Wat doen vmbo leerlingen nadat zij geslaagd zijn in 2006/'07?

De volgende tabel geeft inzicht in percentage van doorstroom

Naar: - ----- o.	Voortgezet o.	MBO	MBO- BOL	MBO- BBL
Vanuit:				
VMBO- bb		90	65	25
VMBO- kb		94	80	13
VMBO- gl	7	88	82	6
VMBO- tl	21	74	71	3

Toelichting.

Vanuit de basisberoepsgerichte leerweg van het vmbo (VMBO-bb) gaat 90% van de gediplomeerden naar het MBO, en wel 65% naar de beroepsopleiding voltijd en 25% naar de beroepsbegeleidende leerweg (=vier dagen werken, een dag naar school).

Van de gediplomeerden VMBO-tl (theoretische leerweg of mavo) gaat 2

1% naar het voortgezet onderwijs dat wil zeggen met name havo en 74 naar het MBO (vooral naar de bol).

Vraag is: waar blijven de gediplomeerden die niet naar een vervolgopleiding gaan.

¹ Cijfers ontleend aan <http://statline.cbs.nl> ; 23-2-2009

En verder: de doorstroom vanuit VMBO-tl naar de havo is aanzienlijk en betekent een forse correctie op de aanvankelijke keuze na de basisschool.

Signaleringen

II. Gestruikeld voor de start

De school verlaten zonder startkwalificatie
Lex Herweijer
SCP augustus 2008

Voor een ieder die geïnteresseerd is in de problematiek van Voortijdig Schoolverlaten is het onderzoek 'Gestruikeld voor de start' van Lex Herweijer een must. De invoering van het onderwijsnummer maakt dit soort onderzoek sinds kort mogelijk. Leerlingloopbanen kunnen beter worden gevolgd en geven ons inzicht in factoren die van invloed zijn op het al of niet goed verlopen van schoolloopbanen van leerling. Het is ondoenlijk om in deze nieuwsbrief een samenvatting te geven van het gehele onderzoek. Daarom beperken we ons tot het onderdeel dat zich richt op de mogelijke relatie van schooluitval met het stelsel. Hiervoor is een internationale vergelijking gemaakt tussen onderwijsstelsels van verschillende Europese landen. Herweijer komt tot de volgende conclusies:

1. Nederland in de middenmoot

Nederland blinkt ondanks de vooruitgang van de afgelopen jaren nog steeds bepaald niet uit op het gebied van voortijdig schoolverlaten. Bij het *voortijdig schoolverlaten zit* Nederland in de middenmoot met een score die iets beter dan is dan die van Duitsland, Frankrijk en het Verenigd Koninkrijk, en een fractie slechter dan België en Ierland.

Het Nederlandse onderwijs mag dan niet echt slecht presteren, goed kunnen we de scores ook niet noemen. In landen als Oostenrijk, Denemarken, Finland en – buiten de unie – Zwitserland en Noorwegen is het percentage voortijdig schoolverlaters

duidelijk lager. In een aantal landen ligt het inmiddels rond het niveau dat Nederland zich als doel heeft gesteld voor 2010. Nederland is wel iets dichterbij gekomen, maar de kloof ten opzichte van goed presterende landen is nog steeds groot.

2. Geen eenduidige verschillen tussen stelsels

Het onderzoek laat zien dat de verschillen in leerprestaties en de ongelijkheid van onderwijskansen voor kinderen uit verschillende sociale milieus groter is in gestratificeerde stelsels zoals het Nederlandse, waarin leerlingen al vroeg worden gesorteerd en over verschillende stromen worden verdeeld. Op basis van de beschikbare gegevens concludeert H. dat er echter geen duidelijke relatie is tussen de inrichting van het secundair onderwijs en het *percentagevoortijdig schoolverlaters*. De Scandinavische landen met hun geïntegreerde stelsels van primair en voortgezet onderwijs en hun nadruk op 'insluiting' van leerlingen doen het als groep heel goed. Maar sommige landen met een gestratificeerd stelsel – Oostenrijk en Zwitserland – tellen evengoed weinig voortijdig schoolverlaters. Het Verenigd Koninkrijk en Frankrijk – beide landen hebben geïntegreerd voortgezet onderwijs – presteren niet beter dan België en Nederland, allebei landen met gestratificeerd voortgezet onderwijs. Het goed ontwikkelde beroepsonderwijs in Midden-Europese gestratificeerde stelsels helpt mogelijk om het voortijdig schoolverlaten laag te houden, hoewel de voorspellende waarde van de omvang van het beroepsonderwijs voor het percentage voortijdig schoolverlaters op macroniveau zeer beperkt blijkt.

3. Samenspel van factoren

De verschillen tussen landen zijn dus niet te herleiden tot een enkele factor, maar lijken eerder de uitkomst van een samenspel van factoren. De samenstelling van

de bevolking, de hoeveelheid middelen die in het onderwijs worden geïnvesteerd en de vaardigheden waarmee jongeren zijn toegerust als ze aan de tweede fase van het secundair onderwijs beginnen, hebben elk een zekere invloed. Landen waar de meeste ouders al middelbaar of hoger zijn opgeleid, waar er veel wordt geïnvesteerd in het secundair onderwijs en waar er bij aanvang van de tweede fase van het secundair

onderwijs weinig leerlingen zijn met zwakke prestaties, scoren in de regel goed, hoewel er ook afwijkingen zijn van deze patronen. Met gegevens op individueel niveau is de invloed van verschillende factoren op voortijdig schoolverlaten waarschijnlijk beter vast te stellen.

Als we ten slotte de Nederlandse positie bekijken tegen de achtergrond van de factoren die het voortijdig schoolverlaten mede beïnvloeden, dan zijn er zowel gunstige als minder gunstige omstandigheden aan te wijzen. Gunstig is het relatief kleine aantal 15-jarigen dat zwak of zeer zwak presteert: volgens internationale vergelijkingen is de Nederlandse jeugd relatief goed toegerust bij aanvang van de tweede fase van het secundair onderwijs, hoewel het aantal zwak presterende leerlingen in Nederland volgens de meest recente Pisa-peiling (uit 2006) wel is toegenomen. Verder wordt Nederland niet opvallend 'gehinderd' door de samenstelling van de bevolking: vrij veel ouders zijn ten minste middelbaar opgeleid, hoewel niet zoveel als in de Scandinavische landen en in de Middeneuropese Duitstalige landen. Goed vergelijkbare informatie over het percentage niet-westerse allochtone leerlingen zijn

niet beschikbaar. Internationaal gezien worden er in Nederland relatief weinig middelen in de leerlingen in het secundair onderwijs geïnvesteerd.

4. Specifiek karakter Nederlands beleid

Vergeleken met andere landen volgt Nederland op het terrein van voortijdig schoolverlaten een duidelijk eigen aanpak. Kenmerkend voor het beleid is een sterke nadruk op zorg voor zwakke leerlingen, en in vergelijking met andere landen neemt regionale samenwerking tussen verschillende instanties en partijen een centrale plaats in. Een aantal andere landen volgt een beleid dat minder specifiek is gericht op voortijdig schoolverlaters: het realiseren van een startkwalificatie is er meer ingebed in het bredere kader van Leven Lang Leren en van een algehele verhoging van het kwalificatieniveau. Van der Steeg en Webbink (2006) stellen dat over de effectiviteit van het Nederlandse beleid rond voortijdig schoolverlaten weinig valt te zeggen, omdat evaluaties ofwel ontbreken, ofwel voornamelijk zijn gericht op de uitvoering van het beleid en niet op de effecten ervan. Ook de vergelijking van macrocijfers van verschillende landen biedt weinig houvast: ondanks de internationaal gezien specifieke aanpak presteert het Nederlandse onderwijs zoals gezegd niet beter dan de Europese middelmaat. Een gunstig teken is wellicht dat het percentage voortijdig schoolverlaters in Nederland sinds 2000 wel meer is afgenomen dan in veel andere landen in de Europese Unie.

Het gehele rapport is te downloaden via de link:

<http://www.scp.nl/publicaties/boeken/9789037703399.shtml>

III. Gemengde klassen zijn beter voor mavo-leerlingen

Recent is een rapport van het Central planbureau verschenen dat onderzoek naar vroege selectie beschrijft.²

Vroege selectie of vroege keuze gaat over het gegeven dat leerlingen na hun basisonderwijs direct moeten kiezen voor een vervolgopleiding in het voortgezet onderwijs

De discussie over deze vroege keuze is sinds het verschijnen van het OECD rapport uit 2007 weer toegenomen.³ De OECD stelde dat Nederland in tegenstelling tot andere landen leerlingen wel erg vroeg laat kiezen, en dat gaat ten koste van de loopbanen van leerlingen. Deelname aan het hoger onderwijs bijvoorbeeld neemt af.

Op het rapport werd nauwelijks gereageerd totdat minister Plasterk het onderwerp opnieuw op de politieke agenda trachtte te zetten. De eerste politieke reacties uit de Tweede Kamer – eerder Pavlov reacties dan weloverwogen oordelen – ebden ook weer snel weg. Het vraagstuk blijft echter regelmatig naar boven komen. En de discussie zal door het recente CPB rapport over vroege keuzes ongetwijfeld toch weer een impuls krijgen.

De auteurs van het rapport zetten een aantal argumenten pro en contra vroege selectie en empirische resultaten op een rij. Nederland selecteert op 12-jarige leeftijd in tegenstelling tot landen als Amerika, Canada, het Verenigd Koninkrijk en Scandinavische landen die een geïntegreerd stelsel van voortgezet onderwijs kennen. Daar komen de eerste

keuzen voor vervolgopleiding pas op 15/16 jarige leeftijd aan de orde.

Argumenten voor vroege selectie zijn: lesgroepen zijn homogeen en curricula kunnen derhalve meer toegespitst worden. Het onderwijs met deze curricula is makkelijker voor docenten. Er kan een tempo aangehouden worden dat voor alle leerlingen in de lesgroep werkbaar is.

Argumenten tegen vroege selectie zijn: alleen de betere leerlingen profiteren van vroege selectie ten koste van de minder cognitief begaafden. De samenstelling van de lesgroep en de kwaliteiten van de leraren zouden hier debet aan zijn. De empirische evidentie omtrent voor en nadelen leveren een gemengd beeld. Uiteindelijk stellen de onderzoekers dat de vroege selectie leidt tot minder grote deelname aan het hoger onderwijs dan zou kunnen.

De analyse van de onderzoekers zelf heeft betrekking op de deelname van mavo-geadviseerde leerlingen versus havo-geadviseerde leerlingen. Op basis van gegevens van drie leeftijdscohorten gaan zij na of de mavo leerlingen in categorale mavo's (vmbo-tl) vergeleken met mavo-leerlingen in gemengde mavo-havo (vwo) klassen meer of minder deelnemen aan het hoger onderwijs. Het blijkt dat mavo leerlingen meer deelnemen en succesvol voltooien als zij in een gemengde klas zaten en niet in een homogene mavo klas. Het blijkt ook dat de havo leerlingen evenveel kans op deelname aan het hoger onderwijs maken en voltooiing daarvan als ze uit een gemengde klas komen. Zij ondervinden geen enkel nadeel op dit punt. Kortom, de kans op deelname aan het hoger onderwijs neemt af als je onderwijs krijgt in een homogene mavo klas en neemt toe als je les krijgt in een heterogene mavo - havo - (vwo) klas. Ook leerlingen die een mavo/havo advies krijgen en in een mavo klas terecht komen hebben daar last van. De onderzoekers concluderen op grond van hun analyses dat de vroege selectie de deelname aan hoger onderwijs

---

² Elk, R. van, Steeg, M. van der & Webbink, D. (2009). The effect of early tracking on participation in higher education. Den Haag: Centraal Planbureau.

³ OECD. (2007). Thematic Review of Tertiary Education – The Netherlands, country note. Paris: OECD.

en de voltooiing daarvan met 4% vermindert ten opzichte van uitgestelde keuze.

De vroege selectie op 12 jarige leeftijd betekent dus volgens deze analyses een nadeel van het Nederlandse onderwijssysteem . Als zodanig vormt het rapport een bevestiging van het OECD rapport uit 2007 waarin dezelfde conclusie getrokken werd.

IV. Drumming up support⁴

Onder bovenstaande titel publiceerde Times Educational Supplement Scotland (TESS) op 20 februari 2008 een artikel van de hand van journaliste Su Clark.

Aangezien het er in beschreven project zo passend is voor funderend onderwijs, heeft Rob Hof het voor de VFS Nieuwsbrief vrij vertaald.

Het project wordt door Su Clark geïntroduceerd als een ambitieus transferprogramma waarbij de leerlingen van de hoogste klas van een basisschool in Edinburgh geleidelijk aan meer tijd doorbrengen in een school voor voortgezet onderwijs.

Een jaar geleden benaderde Jon Reid, directeur van Drummond Community High in Edinburgh, de medewerker voor onderwijskwaliteitsverbetering van Edinburgh Education Authority, Alison Kidd, met het voorstel om het bestaande transferprogramma uit te breiden. Hij vertelde haar dat het bestaande programma naar zijn mening wel goed was, maar te versnipperd, te zeer een aanhangsel van de programma's van de basisscholen enerzijds als de scholen voor voortgezet onderwijs anderzijds. Hij wilde een transfer programma, dat het gezamenlijk plannen van de curricula van beide schoolsoorten zou stimuleren en zou passen binnen het nieuwe Schotse **Curriculum for Excellence**.⁵

⁴ to drum up support = steun creëren

⁵

Het idee van Jon Reid was om de leerlingen van de primary school gedurende het eerste trimester een dag per week onderwijs laten volgen op zijn Drummond Community High. Tijdens het tweede trimester zou dat dan moeten worden uitgebreid tot twee dagen om daarna in het laatste trimester uit te monden in eventueel nog meer dagen.

Drummond Community High telt 500 leerlingen, maar heeft plaats voor 600. Als zodanig vormde het plan van Jon Reis althans fysiek geen probleem. Het ging er echter om zijn eigen personeel, de toeleverende scholen, ouders en leerlingen achter het idee te krijgen. Tot zijn verrassing leverde dat geen enkel probleem op. Er vonden bijeenkomsten plaats buiten de normale schooltijden, zelfs een tijdens de zomervakantie

Ook de leerlingen van de hoogste klassen van Drummond Community High waren enthousiast over het nieuwe plan. Ze waren bereid te assisteren bij de lessen en bij de overige ondersteuning van de basisschoolleerlingen. Een groep van hen verwelkomt vanaf september 2008 de basisschool leerlingen wanneer zij arriveren en begeleiden hen bij verschillende lessen. Zij lunchen ook met hen in een apart deel van de overblijfruimte.

The purposes of the curriculum 3-18

Since its inception, the aspiration for the development of the Curriculum for Excellence has been to enable all children and young people to become

- ?? successful learners,
- ?? confident individuals,
- ?? responsible citizens and
- ?? effective contributors to society and at work.

The purposes of the curriculum are to provide the structure and support in learning which will enable them to develop these four capacities.

Er werd besloten om met een van de drie clusterscholen te beginnen en het project stap voor stap te laten evalueren door een onderwijspsycholoog van Edinburgh Education Authority en een team van de Universiteit van Edinburgh. Leith Walk Primary School werd uitgekozen als partnerschool in het project. Net als Drummond Community High is Leith Walk Primary een zogenaamde “innercity” school met leerlingen van een zeer diverse culturele achtergrond, zo is voor 45% Engels niet de originele moedertaal. Volgens Stewart Crabb, de directeur van deze school, werden zij uitgekozen omdat zij al volledig met het Curriculum for Excellence bezig waren. Een mogelijk andere reden was, dat zij het minst sceptisch waren over het project. Volgens Alison Kidd speelde ook mee dat het team van Leith Walk Primary veel had nagedacht over het plannen van leren – een sleutel element van het Drummond transfer programma.

Wat ook een rol speelde was de nadruk die Leith Walk Primary legt op taalontwikkeling. Op dit moment test Edingburgh het **framework**⁶ voor A Curriculum for Excellence binnen elk bestaand cluster van een school voor voortgezet onderwijs en de daarbij behorende basisscholen. Elk cluster heeft daarbij een thema gekozen, zo onderzoekt het Firhill cluster technologie, het Currie cluster doet dat met algemene vorderingen, terwijl de Portobello, Broughmuir en Drummond zich richten op taalontwikkeling. Van het begin af aan was directeur Jon Reid de mening toegedaan, dat het transfer programma zich vooral op taalontwikkeling moest richten.

Leith Walk Primary had ook een lerares, Mary Murray, die zich sterk maakte voor het onderzoeken van de mogelijkheden van actief leren binnen het Curriculum for Excellence. Daartoe mogelijk gemaakt

door Teaching and Learning Scotland (LTS) was zij naar Australië geweest om daar meer te weten te komen over actief leren. Zij was er op gespinst die werkwijze op haar school meer toe te gaan passen. De leiding van het transferprogramma werd aan haar toevertrouwd, waarvoor zij anderhalve dag per week werd vrijgemaakt. Ze aanvaardde die opdracht met enige aarzeling, aangezien zij zich afvroeg of de collega's van Drummond High dat wel zouden accepteren. Tot haar geluk trof zij een groep mensen dat enthousiast was over het project en als een team wilde werken.

Er werd voor gekozen om gedurende het eerste trimester te concentreren op In **persuasive writing**⁷, waarvoor een thematische unit werd ontwikkeld, genaamd: “Stronger and Healthier”. Daarbij staat een verhaal centraal over een alien die Edinburgh bezoekt. Leraren voedsel- en consumenten technologie, persoonlijke en maatschappelijke ontwikkeling, lichamelijke opvoeding, wiskunde en Engels werden ingeschakeld om te helpen bij de ontwikkeling en de uitvoering van de unit. Dat laatste bleek een geweldige leerervaring op te leveren voor de leraren van Drummond Community High, aldus directeur Jon Reid.

Projectleidster Mary Murray identificeerde een aantal doelen, waarvan zij wilde dat haar leerlingen die zouden bereiken, zoals:

- ?? het maken van aantekeningen in eigen woorden;
- ?? het onderscheiden van fictie en feitelijkheden;
- ?? het onderkennen van bronnen die er op gericht zijn de lezer te beïnvloeden;

Ze liet het daarbij aan haar collega's over om op creatieve wijze daar meerdere aan

---

⁷ In persuasive writing a writer takes a position FOR or AGAINST an issue and writes to convince the reader to believe or do something.

---

⁶ www.ltscotland.org.uk/curriculumforexcellence

toe te voegen. Ook bij lichamelijke opvoeding speelde *persuasive writing* een belangrijke rol. Wanneer het ging om bronnen die ons trachten te beïnvloeden, wist de betreffende leraar te wijzen op ongezonde tussendoortjes, teveel televisie kijken en ongezond leefgedrag in het algemeen.

Het was duidelijk dat een dergelijk intensief programma hoge kosten met zich meebrengt. Een aanzienlijk deel van de salariskosten van het personeel van Drummond Community High kwam uit het budget voor het bestaande transferprogramma. De prijs die was gewonnen in het kader van het overheidsprogramma **Determined to Succeed**⁸ werd gebruikt voor overige niet-personele kosten.

In het bestaande transferprogramma was al tijd ingeruimd voor vakken als wiskunde, talen, natuuronderwijs en kunstzinnige vorming, welke door leraren van Drummond Community High op de basisschool werden gegeven. In het kader van het project worden deze nu op een meer tijdefficiënte en gestructureerde wijze op Drummond Community High gegeven.

---

⁸ A project bringing together education, employers, parents and carers there is a greater chance of preparing young people for a successful life beyond school...

Het vergde creatief omgaan met de lessentabel om tijd vrij te maken voor normale lesdagen zoals op de school voor voortgezet onderwijs gebruikelijk was. De bestaande lessentabel werd van 28 lessen uitgebreid tot 32 zonder de totale lestijd te vergroten. De leraren behielden daarbij hun bestaande niet-lesgebonden uren en er werd zelfs enige extra tijd aan toegevoegd. Die niet-lesgebonden tijd werd in eerste instantie gebruikt ter voorbereiding van het project en bijscholing van de leraren en vervolgens voor lesvoorbereiding. Ook werd er tijd besteed aan het nadenken over het curriculum voor het eerste leerjaar van Drummond Community High in het volgende schooljaar. Volgens onderwijsondersteuner Alison Kidd van Edinburgh Education Authority is dit een mooi voorbeeld hoe een project het bestaande onderwijs kan beïnvloeden, als het maar ambitieus en creatief is.

Directeur Stewart Crabb van Leith Walk Primary stelde dat de ontwikkeling van de betrokken basisschoolleerlingen boven verwachting was en dat daarom het zeer gewenst was het project voort te zetten. Hij lichtte die stelling toe met enige voorbeelden:

?? Het hele project wordt geëvalueerd, maar we kunnen nu al zien dat leerlingen beter presteren dan was prognostiseerd. Dit is gebaseerd op een analyse van hun beginsituatie en waar zij nu zijn en dit vervolgens vergeleken met voorgaande jaargroepen.

?? Er zijn leerlingen die thans op niveau F lezen, hetgeen normaliter niet het geval zou zijn geweest. Minder getalenteerde leerlingen bleken sneller naar hogere niveaus door te stromen dan voorheen.

Zijn collega Jon Reis van Drummond Community High voegde daar met enige trots aan toe, dat op één na alle leerlingen van Leith Walk Primary er voor hebben gekozen de overstap naar zijn school te gaan maken. Dit zou deels aan het project

kunnen liggen, maar ook aan de vooruitgang van de onderwijskwaliteit van Drummond Community High. De examenresultaten na het vierde leerjaar waren het afgelopen jaar beter dan de voorgaande vier leerjaren. Bovendien zijn de resultaten van de leerlingen die na het vierde jaar doorgaan voor een hoger diploma (vergelijkbaar met onze bovenbouw havo/vwo) de beste in een tienjarige periode. Dit soort zaken gaat bepaald niet aan ouders voorbij.

Het succes van het project tot dusverre en het enthousiasme van de ouders, die meldden dat hun kinderen op “Drummond-dagen” met meer graagte naar school gingen, stelde de beide scholen in staat het project in het tweede trimester tot twee dagen uit te breiden. De focus is daarbij gericht op het eigen schrijven met als thema “slimmer, groener”. Daarbij worden leraren in kunstzinnige vorming en in natuurwetenschappen ingeschakeld. De leerlingen lijken het zeer te waarderen. Onder elkaar hebben ze het er over, dat het zoveel leuker is om naar de “grote school” te gaan.

De leraren van Drummond appreciëren het project ook duidelijk. Directeur Jon Reid vertelde, dat veel leraren die gedurende het eerste trimester bij het project betrokken waren, dat ook in het tweede trimester zijn. Dat betreft dan leraren die niet ingepland waren, maar dat wel heel graag wilden. Als gevolg daarvan hebben de basisschool leerlingen niet alleen les in kunstzinnige vorming en natuurwetenschappen, maar ook in voedsel- en consumententechnologie, wiskunde en lichamelijke opvoeding.

Projectleider Mary Murray liet ter afsluiting journaliste Su Clark de grote hoeveelheid papierwerk zien, die gemoeid gaat met het degelijk opzetten en uitvoeren van een realistisch project. Ook alle communicatie tussen projectleider, directeur en leraren van Drummond is nauwkeurig vastgelegd, maar het succes

van het project is daar volgens haar niet aan te danken. Dat heeft alles te maken met het enthousiasme, de creativiteit en de vastbeslotenheid van alle betrokkenen.

V. Het Moment van Keuze

Komende activiteit:

De VFSonderwijsvernieuwing is druk bezig een activiteit te plannen en voor te bereiden die moet gaan over het keuzemoment na het basisonderwijs. Zij moet plaatsvinden in het najaar van 2009.

De aanleiding

In zijn midterm-review probeerde minister Plassterk onlangs het thema selectie en uitstel van studiekeuze weer op de politieke agenda te zetten. Door de politieke partijen werd de agendering van dit thema niet warm onthaald. Uit verschillende publicaties en de media blijkt echter dat er sprake is van hernieuwde belangstelling. Recent blijkt bijvoorbeeld uit een analyse van het Centraal Planbureau (hierboven gesignaleerd) dat de vroege selectie op 12 jarige leeftijd nadelig is voor de deelname aan het hoger onderwijs.

Het bestuur is nu druk doende een kleine denkgroep bij elkaar te brengen om na te gaan hoe het onderwerp effectief in de publieke belangstelling kan worden gebracht. We hebben een aantal “gezaghebbende” personen inmiddels gepolst en de eerste reacties zijn positief. We werken daarbij aan inbreng van een breed scala van op nationaal en Europees niveau werkende personen. Zodra onze plannen concreter zijn berichten we daarover.